

Відповідно до постанови головною умовою призначення всіх соціальних виплат переміщеним особам є проходження перевірки місця фактичного проживання чи перебування особи. Відсутність особи за вказаним нею місцем проживання тягне за собою прийняття рішення про відмову в призначенні виплат. Відновлення виплат можливе не раніше ніж через 2 місяці, а випадку скасування довідки не раніше ніж через 6 місяців [3].

Наступною головною проблемою в реалізації основних прав і свобод внутрішньо переміщених осіб стали труднощі в отриманні документу про загальну середню освіту та продовження навчання у вищих навчальних закладах.

З метою організації роботи із реалізації права на освіту дітей з тимчасово окупованих територій, створюються освітні центри на базі вищих навчальних закладів, які працюють з 19 червня по 30 вересня. Для отримання документів про базову та повну загальну середню освіту, необхідних для здобуття вищої та професійно-технічної освіти, діти проходять річне оцінювання та державну підсумкову атестацію в уповноважених загальноосвітніх навчальних закладах за екстернатною формою, зарахування на яку здійснюється згідно з наказом керівника цього закладу [4].

Діти, зареєстровані, як внутрішньо переміщені особи, отримують державну цільову підтримку у вигляді: повної оплати за навчання для здобуття професійно-технічної та вищої освіти, соціальної стипендії, безоплатного проживання в учнівських та студентських гуртожитках та ін.

Отже, з виникненням такої нової категорії осіб, як внутрішньо переміщені особи, на території України, виникають і нові права та свободи, що потребують особливого механізму їх реалізації та захисту. Центри безоплатної правової допомоги є інструментом захисту прав незахищених верств населення. Законодавство України не регулює всі аспекти реалізації прав внутрішньо переміщених осіб, і тому саме центри безоплатно правової допомоги спрямовують свою діяльність на врегулювання суперечностей та відновлення порушених прав даної категорії осіб.

Література

1. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. (зі змінами і допов.) / *Відомості Верховної Ради України*. 2011 № 30-31. Ст. 382.
2. Лісова Ю. Правова допомога внутрішньо переміщеним особам. Національна практика. Приклади правових консультацій. Практичний посібник / Відп. ред. С. Марущенко; ступ. слова: А. Вишневський, Г. Христова. Київ: Логос, 2017. 110 с.
3. Права внутрішньо переміщених осіб: <https://helsinki.org.ua/prava-vnutrishno-peremischenyh-osib>.
4. Права внутрішньо переміщених осіб та правова допомога в їх реалізації: legalaid.gov.ua.

Смирницька Єлизавета Віталіївна
студентка юридичного факультету
Науковий керівник – д.ю.н., доцент Грицай І.О.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

За часи своєї незалежності Україна набрала келих обертів у своєму розвитку. Питання, що стосуються суспільства стають все більш, і більш актуальними. Гарантування прав і свобод людини і громадянина є, і залишається основним обов'язком демократичної держави. У забезпеченні реалізації прав і свобод людини громадянина, важливу роль відведено праву особи на правову допомогу. Застосування практики безоплатної допомоги, на сьогоднішній день містить багато недоліків. Сама ж система безоплатної допомоги є не зовсім ефективною. Тому це питання потребує вивчення і дослідження.

Проблеми безоплатної допомоги досліджували багато вчених, а саме: О.М. Бандурк, Т.В. Варфоломеева, А.Т. Комзюк, В.В. Копейчиков, О.Ф. Скакун, П.М. Рабиновича, С.Я. Фурс, І.Ю. Гловацький та ін.

В історичних джерелах та юридичній літературі знаходимо відомості про існування безоплатної правової допомоги, зокрема такої, що надавали адвокати. Так, згідно Кодексу українського народу «Права, по которм судится малороссийский народ» 1743 р., адвокатом могли бути повнолітні, християнської віри, розумово й фізично повноцінні, світського стану чоловіки. Хоча їх робота оплачувалася, передбачалися випадки, коли адвокат повинен був здійснювати захист безкоштовно [1].

Частина 1 статті 59 Конституції України передбачає, що кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, така допомога надається безоплатно [2].

Норми щодо надання безоплатної правової допомоги певним категоріям громадян містилися в законодавстві радянського періоду. Низкою законів така правова допомога регулювалася в Україні, а в статті 59 Конституції України закріплено, що кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно... [2].

Безоплатна первинна правова допомога включає такі види правових послуг: надання правової інформації; надання консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру); надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Отримати таку допомогу має право кожен: звернутися за наданням зазначеної допомоги мають право не лише громадяни України, а й іноземні громадяни, особи без громадянства, біженці, тобто усі особи, які перебувають під юрисдикцією України [3].

Дана правова допомога включає такі види правових послуг: 1) захист від обвинувачення; 2) здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; 3) складення документів процесуального характеру. До того ж, право на безоплатну вторинну правову допомогу мають громадяни держав, з якими Україна уклала відповідні міжнародні договори про правову допомогу, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також іноземці та особи без громадянства відповідно до міжнародних договорів, учасником яких є Україна, якщо такі договори зобов'язують держав-учасниць надавати певним категоріям осіб безоплатну правову допомогу [3].

Як зазначає Міністр юстиції України П. Петренко, «Ми почали будувати дійсно ефективну систему захисту прав людини, яка стала одним із головних елементів реформи Міністерства юстиції. Мін'юст почав виконувати свої основні функції: просвітницьку роботу, захист прав громадян і забезпечення справедливості. Система безоплатної правової допомоги в Україні відбулася, і це одна з найбільш ефективних систем на теренах Європи, яка повністю відповідає стандартам доступу до правової допомоги закладеним в Європейській конвенції з прав людини» [4].

Серед інших осіб, які мають право на отримання безоплатної вторинної правової допомоги, зазначені ті особи, до яких застосовано адміністративне затримання або адміністративний арешт, а також підозрювані у вчиненні злочину особи, затримані органами дізнання та слідства, особи, до яких і запобіжний захід обрано тримання під вартою, та особи у справах яких відповідно до Кримінально-процесуального кодексу України участь учасника є обов'язковою. Закріплення на рівні Закону права вищезазначених осіб на безоплатну правову допомогу свідчать про наближення українського законодавства до загальноприйнятих у демократичному світі стандартів захисту прав людини [5].

Якщо під час розгляду звернення про надання безоплатної первинної правової допомоги встановлено, що особа потребує надання безоплатної вторинної правової допомоги, орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування, який розглядає звернення, зобов'язаний роз'яснити особі або її законному представникові порядок подання звернення про надання безоплатної вторинної правової допомоги [6].

На сьогодні в системі органів юстиції вже реалізовано можливість отримання безоплатної первинної правової допомоги, зокрема, на базі 733 громадських приймальні, що були створені при головних управліннях юстиції. Їхня робота регламентована наказом Міністерства юстиції України від 21 вересня 2011 р. № 3047/5 «Про затвердження Порядку роботи громадської приймальні з надання безоплатної первинної правової допомоги» [7].

Суб'єктами надання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні є: центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги; адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу [8].

Отже, наша держава, спираючись на досвід зарубіжних країн, докладає чимало зусиль для повної реалізації права особи на безоплатну правову допомогу. Громадяни все більше дізнаються про своє право на безоплатну правову допомогу і реалізують їх.

Література

1. Гець О. Історичний та сучасний погляди на надання безоплатної правової допомоги адвокатами. *Юриспруденція: теорія і практика*. 2011. № 11. С. 23-27.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. / *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.
3. Личко В. Поняття безоплатної правової допомоги та деякі аспекти її надання в Україні. *Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського*: <http://www.nbuav.gov.ua>.

4. Офіційний веб-сайт Координаційного центру з надання правової допомоги: <http://legalaid.gov.ua/ua/component/content/article/137-novyny/veresen2016/1836-rada-yevropy-nadala-otsinku-systemi-bezoplatnoi-pravovoi-dopomohy-v-ukraini-vysnovkyta-rekomendatsii>.
5. Закон України «Про безоплатну правову допомогу»: Основні положення та підходи до впровадження: http://zakon_ukrajini_pro_bezoplatnu_dopomogu_osnovni_polozhennja_ta_pidkhodi_do_vprovadzhennja.
6. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI: <http://www.rada.gov.ua>.
7. Про затвердження Порядку роботи громадської приймальні з надання безоплатної первинної правової допомоги: Наказ Міністерства юстиції України від 21 вересня 2011 року № 3047/5: <http://khorol.just.gov.ua/info/77>.
8. Система безоплатної правової допомоги у цифрах: основні статистичні показники роботи системи протягом 2014 року / *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2015. № 3. С. 8-9.

Сойка Юлія Юрївна

студентка юридичного факультету

Науковий керівник – д.ю.н., професор Наливайко Л.Р.

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Питання місцевого самоврядування є досить актуальним в умовах сьогодення. У зв'язку із тим, що Україна рухається у напрямку євроінтеграції і повинна виконати ряд реформ, перш ніж вступити у Європейський Союз. Так, однією із таких реформ є децентралізація влади та місцевого самоврядування.

В Україні цим питанням займаються безліч органів державної влади, а також досліджують науковці у своїх працях. Так, в країні активно функціонують Фонд сприяння місцевому самоврядуванню України, Асоціація демократичного розвитку та самоврядування України, Національна Рада узгодження діяльності загальнодержавних і регіональних органів і місцевого самоврядування, Асоціація агентств регіонального розвитку України, Всеукраїнське об'єднання місцевого і регіонального розвитку «Міжрегіональний Союз», Асоціація сільських і міських рад України, Інститут місцевої демократії, розроблені концептуальні основи Програми ресурсного забезпечення місцевого і регіонального розвитку.

Є. Сенюшкін у своїй роботі наголошує, що одне з проблемних питань – співвідношення і можливість балансу між місцевими інтересами і загальнодержавними пріоритетами. При цьому навряд чи можна заперечити той факт, що ефективність діяльності органів місцевого самоврядування залежить від того, наскільки оптимально в організації місцевої влади збігаються інтереси держави й інтереси громад, державна виконавська вертикаль й ініціатива знизу.

Ще одна з проблем полягає в тому, що повноваження, надані законом органам місцевого самоврядування, дотепер належали і значною мірою продовжують залишатися у віданні і керівників виконавчої влади, які звикли вирішувати багато питань, виходячи з уявлень та інтересів, що відрізняються від інтересів місцевих спільнот. У результаті починаються спроби керувати органами місцевого самоврядування з боку структур виконавчої влади, порушувати закони, які регламентують діяльність місцевих рад та їхніх органів. Це нерідко призводить до виникнення протиріч між виконавчою і представницькою владою на місцевому рівні [5, с. 202].

Однією із основних є те, що реформа реалізована не у всіх адміністративно-територіальних одиницях. Занадто багато функцій не здійснюються органами виконавчої влади.

Також у своїй науковій праці Ю. Ковбасюк зазначив, що недостатньо використовуються можливості, надані Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», у сфері захисту місцевого самоврядування шляхом реалізації заходів відповідальності за не вирішення питань місцевого значення, розглянутих на місцевих референдумах, зборах, сходах громадян, рішень органів і посадових осіб місцевого самоврядування, прийнятих у межах їх повноважень [2, с. 3].

Також не у всіх територіальних громадах дійсно діє право «територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України», яке закріплене в Конституції України. Як показує досвід, як зазначає Є. Сенюшкін, місцеві ради не повною мірою реалізують свої права, гарантовані конституцією і законом. З іншого боку, виконанню ряду повнова-